

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ		
СРПСКИ ЈЕЗИК		
РАЗРЕД	СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА	ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА
ШЕСТИ	6	216
ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> - схватање важности језика и књижевности - усвајање основних законитости српског књижевног језика и правилно усмено и писмено изражавање - развијање способности коришћења језика и говора као начина изражавања мисли и осјећања, естетских и етичких осјећања и љубави према српском језику, те свијесто о припадности властитој националној и културној традицији - оспособљавање ученика за упознавање, доживљавање, разумијевање и тумачење књижевних дјела - подстицање језичког стваралаштва 		
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> - комуницирање оралним говором и знаковним језиком, у складу са могућностима - кориштење остатака слуха за слушање звукова из околине (посебно говорних) - богаћење пасивног и активног рјечника, вербалног и знаковног - његовање књижевног језика у говору и писању - усвајање знања о реченици и њеним члановима - усвајање знања о врстама ријечи, њиховим особинама и функцији ријечи у реченици - упознавање са основним појмовима из лексикологије (синоними, антоними, хомоними; деминутиви, аугментативи, хипокористици, пејоративи, фразе) - увјежбавање различитих техника читања - разликовање основних књижевних родова и уочавање њихових особина - усвајање књижевних термина и примјењивање на књижевним дјелима која се обрађују - уочавање основних карактеристика народне и ауторске књижевности и њихово разликовање - развијање читалачке навике и љубави према писаној ријечи, те оспособљавање за доживљавање и интерпретирање књижевног дјела (ток, радња, ликови и особине ликова, порука, мотиви, пјесничке слике, стилске фигуре, тон...) - упознавање са историјом и традицијом свог народа - проширивање знања о граматичким и правописним правилима - превођење писаног текста на знаковни језик и знаковног језика у писани текст 		
САДРЖАЈИ ПРОГРАМА		
Ред. бр.	Наставне теме	Оквирни број часова
1.	Језик	75
2.	Књижевност	45
3.	Језичка култура	96
УКУПНО		216
ИСХОДИ УЧЕЊА И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ		
Наставна тема 1: Језик (75 часова)		
Посебни циљеви:		
<ul style="list-style-type: none"> - разликовање врста реченица и реченичних чланова - разликовање, препознавање и издвајање промјенљивих и непромјенљивих ријечи и уочавање њихових 		

<p>особина</p> <ul style="list-style-type: none"> - именовање и препознавање падежа и мијењање ријечи кроз падеже - упознавање са основним појмовима из лексикологије (појам вишезначности ријечи; синоними, антоними, хомоними; деминутиви, аугментативи, хипокористици, пејоративи, фразеологизми) - богаћење рјечника, вербалног и знаковног - познавање и примјењивање основних граматичких норми 	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - познаје садржаје обрађене у претходним разредима - разликује просту, проширену и сложену реченицу - разликује реченичне чланове - уочава прилошке одредбе и описује њихову функцију - описује улогу везника у реченици - анализира реченицу и одређује реченичне чланове - разликује појмове промјенљивости и непромјенљивости ријечи - разликује, препознаје и набраја промјенљиве и непромјенљиве ријечи - разликује и издваја именице, замјенице, придјеве, бројеве и глаголе - разликује врсте именица (властите, заједничке, збирне, градивне) - набраја и препознаје падеже - мијења ријечи кроз падеже - уочава функцију ријечи у реченици када ријеч мијења облик (на типичним примјерима) - примјењује деклинацију именица на типичним, једноставним примјерима - разликује замјенице - правилно користи повратну замјеницу - разликује, уочава и издваја придјеве - правилно врши компарацију придјева - разликује врсте бројева - правилно пише бројеве (арапски; римски) - примјењује деклинацију бројева - уочава синониме, хомониме и антониме и даје примјере - уочава деминутиве и хипокористике - уочава аугментативе и пејоративе - уочава фразеологизме - препознаје глаголска времена - мијења реченице кроз глаголска времена - усвојене појмове показује знаковним језиком и именује појмове показане знаковним језиком - примјењује знања на конкретним примјерима 	<p>Систематизација знања из претходних разреда</p> <p>Проста, проширена и сложена реченица</p> <p>Реченични чланови: граматички субјекат, глаголски предикат, именски предикат, прави и неправи објекат, прилошке одредбе, атрибут, апозиција</p> <p>Анализа реченице на једноставним примјерима</p> <p>Промјенљиве ријечи: именице, замјенице, придјеви, бројеви и глаголи</p> <p>Непромјенљиве ријечи: прилози, приједлози, везници, узвици и ријечце</p> <p>Врсте именица (понављање)</p> <p>Грамматичке категорије рода, броја и падежа</p> <p>Падежи (уз уочавање приједлога и њихове функције)</p> <ul style="list-style-type: none"> – номинатив – генитив – датив – акузатив – вокатив – инструментал – локатив <p>Деклинација именица</p> <p>Промјена функције ријечи у реченици услед промјене падежа</p> <p>Именичке замјенице (појам и врсте)</p> <p>Личне замјенице и повратна замјеница себе, се</p> <p>Неличне замјенице</p> <p>Придјевске замјенице (присвојне, показне, одричне, опште)</p> <p>Придјеви (врсте, функција и компарација)</p> <p>Слагање придјева са именицом у роду, броју и падежу</p> <p>Бројеви</p> <p>Писање бројева (арапске и римске цифре)</p> <p>Деклинација бројева</p> <p>Синоними, антоними и хомоними</p>

	Фразеологизми Деминутиви и хипокористици Аугментативи и пејоративи Глаголска времена (презент, перфект, футур I) Знаковни језик Двије писмене граматичке вјежбе по полугодишту (припрема, израда, исправак)
Наставна тема 2: Књижевност (45 часова)	
Посебни циљеви: <ul style="list-style-type: none"> - разликовање књижевних од некњижевних текстова, ауторске од народне књижевности - препознавање књижевних родова, књижевних термина и појмова - развијање читалачке навике и љубави према писаној ријечи, оспособљавање за доживљавање, анализу и интерпретирање књижевног дјела и разумијевање основних појмова о књижевности - упознавање са историјом и традицијом свог народа - превођење писаног текста на знаковни језик и знаковног језика у писани текст 	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
Ученик: <ul style="list-style-type: none"> – препознаје и повезује књижевне термине и појмове обрађене у претходним разредима са новим књижевним дјелима која чита – разликује књижевни и некњижевни текст – разликује народну од ауторске књижевности – разликује лирске и епске народне пјесме; – разликује основно и пренесено значење – уочава основне одлике књижевних родова – препознаје основне врсте лирске поезије (љубавна и родољубива) – уочава мотивацију за поступке ликова – развија моралне вриједности (оправдава или осуђује поступке ликова) – развија ставове о правди, истини и поштењу – развија емпатију према књижевним ликовима – схвата разлику између субјективног и објективног – говори о личном доживљају књижевног дјела – чита књижевни текст са разумијевањем – зна елементе композиције лирске пјесме (строфа, стих) – зна елементе композиције епског дјела у стиху (стих, фабула) и уочава особине ликова – зна елементе композиције епског дјела у прози (фабула, поглавље, епизода) и уочава особине ликова – зна елементе композиције драмског дјела (чин, сцена) и уочава особине лица – наводи особине ликова и поткрепљује наведено примјерима из текста – описује поступке ликова и износи своје ставове – разликује појмове пјесник и лирски субјекат – разликује појмове приповједач (наратор) и писац 	Пјесмице , питалице, загонетке, пословице и кратке приче по избору наставника Предложено: Бранко Радичевић: Ћачки растанак (одломак) Свети Саво – народна епска пјесма Српска дјевојка - народна лирска пјесма Цар Лазар и царица Милица – народна епска пјесма Јово Чулић: Ако имаш Бранко Радичевић: Певам дању, певам ноћу Мирослав Антић: Шашава песма Вид Вукелић: Жежева љубав Драгутин Тадијановић: Носим све торбе, а нисам магарац Душко Трифуновић: Два јарца Светозар Ћоровић: У ноћи С. Ћоровић: Први бадњак Љубивоје Ршумовић: Домовина Ненад Дивљан: Из детињства Николе Тесле Лектира: Бранко Ћопић: Орлови рано лет Марк Твен: Том Сојер Бранко В. Радичевић: Песме о мајци Напомена: од понуђених дјела за лектиру, наставник бира она која су у складу са могућностима ученика.

<ul style="list-style-type: none"> – разликује основне облике казивања (хронолошко нарација и дескрипција) – одређује тему, главне и споредне мотиве – уочава различите елементе пјесничке слике (аудитивне, визуелне, тактилне, олфакторне) – уочава основне стилске фигуре и разумије њихову улогу у књижевном дјелу (персонификација, епитет, поређење, ономатопеја и метафора) – уочава основни тон у тексту (ведар, тужан...) – разумије вјеровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним дјелима – разумије важност историје и традиције свог народа – разумије шта је родољубље 	
Наставна тема 3: Језичка култура (86 часова)	
Посебни циљеви: <ul style="list-style-type: none"> - кориштење остатака слуха за слушање звукова из околине (посебно говорних) - правилно усмено и писмено изражавање (одговарање на питања, причање, описивање, препричавање, писање) - богаћење пасивног и активног рјечника, вербалног и знаковоног - превођење писаног текста на знаковни језик и знаковоног језика у писани текст - проширивање знања и примјењивање правописних норми које се односе на употребу великог слова, писање вишечланих назива географских појмова, употребу ријечце „не“, писање придјева, гласа ј у интервокалној позицији, гласа х, знакова интерпункције, личне замјенице у куртоазном обраћању, бројева и управног говора 	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изражајно чита - рецитије пјесмице - описује особе из непосредне околине, ликове из књижевних дјела, радни поступак, спољашњи и унутрашњи простор - прича догађај/доживљај - одговара на питања у вези са прочитаним текстом, одгледаном представом или филмом - одговара на питања у вези са догађајима из свакодневног живота – досљедно примјењује правописну норму писања негације уз глаголе, именице, придјеве и прилоге – досљедно примјењује правописну норму у употреби великог и малог слова (именице и придјеви) - правилно пише вишечлане географске називе – примјењује правописну норму у писању придјева – правилно пише везу приједлога и падежних облика именица и замјеница – примјењује језичку правописну норму у формалном и неформалном обраћању - правилно пише бројеве - правилно користи знакове интерпункције 	<ul style="list-style-type: none"> Читање и увјежбавање технике читања Рецитовање пјесмица Говорне вјежбе по самостално састављеном плану и дискусија о њима Описивање (дескрипција) Описивање једноставног радног поступка Описивање спољашњег простора (село и град) Описивање унутрашњег простора Описивање особе Причање (нарација) Причање догађаја и доживљаја Питања и писмени одговори у вези са обрађеним текстом, одгледаним филмом или позоришном представом Питања и писмени одговори у вези са догађајима из свакодневног живота Писање ријечце не уз глаголе, именице и придјеве Писање присвојних придјева изведених од властитих именица наставцима: -ски, -шки, -чки, -ов, -ев, -ин Писање вишечланих географских назива Писање назива улица, установа и властитих

<ul style="list-style-type: none"> - правилно пише управни говор - усмено се и писмено изражава поштујући научена граматичко-правописна правила 	<p>имена</p> <p>Писање суперлатива придјева</p> <p>Писање придјева изведених од именица које у основи имају сугласник ј</p> <p>Писање сугласника х</p> <p>Писање генитива, инструментала и локатива именичких одричних замјеница са приједлозима</p> <p>Писање замјеница у куртоазном обраћању (Ви, Ваш)</p> <p>Писање основних, редних и римских бројева</p> <p>Писање знакова интерпункције (тачка и запета, запета, три тачке)</p> <p>Запета уз вокатив и апозицију</p> <p>Управни говор</p> <p>Четири школска писмена задатка (припрема, израда, исправак)</p> <p>Двије правописне вјежбе у сваком полугодишту (припрема, израда, исправак)</p>
КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТИМА	
<p>Наставу наставног предмета Српски језик потребно је проводити у корелацији са наставом наставних предмета Историја, Географија, Биологија, Музичка култура и Ликовна култура.</p>	
НАПОМЕНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА	
<p>Наставни предмет Српски језик омогућава оспособљавање ученика за правилну усмену (вербалну и комуникацију знаковним језиком) и писмену комуникацију.</p> <p>Планирање и програмирање треба првенствено вршити у складу са дефинисаним исходима учења и наставним садржајима. Приликом одређивања фонда часова за сваку тему, водити се првенствено могућностима ученика. На почетку школске године потребно је провјерити ниво предзнања ученика. Цјелокупна настава овог предметног подручја треба да се истовремено ослања на кориштење преосталих слишних способности, вербалног говора и знаковног језика.</p> <p>Потребно је подстицати и подржавати иницирање комуникације у учионици и у школи, са другим ученицима и особљем школе. Усвојене комуникацијске вјештине (вербалне и знаковни језик) треба подржавати и користити у широј средини, приликом посјета установама културе и другим мјестима. У раду треба користити што више очигледних средстава и сва доступна сурдотехничка помагала.</p> <p>Наставну тему Језик потребно је, у што већој мјери, реализовати кроз конкретне примјере, понављати и увјежбавати на новим примјерима, трудећи се да се ново градиво повеже са постојећим знањима. У раду на наставном садржају из подручја лексикологије, не треба инсистирати на кориштењу дефиниција, већ на препознавању и уочавању датих ријечи у тексту.</p> <p>Правописна правила треба учити и функционално користити заједно са наставном темом Језичка култура. У раду на усвајању правилног писања назива географских појмова треба првенствено користити географске појмове који су ученицима познати (у оквиру Републике Српске и региона).</p> <p>За остваривање исхода учења из теме Књижевност, наставник, поред понуђених наслова, може изабрати и друге, у складу са могућностима и интересовањима ученика. Многи текстови, а поготово одломци из дјела, захтијевају мјесну локализацију, често и вишеструку. Смјештање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире, давање неопходних података</p>	

о писцу и настанку дјела, као и обавјештења о битним садржајима који претходе одломку су услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживјети и правилно схватити.

Ако је могуће, треба организовати посјету библиотеци и подстицати ученике на укључивање у библиотеку. Код ученика треба развијати навику читања часописа за дјецу, књига, сликовница, енциклопедија, самостално кориштење читанке и уџбеника.

Развијање културе усменог и писаног изражавања један је од најважнијих задатака наставе српског језика. Овај наставни процес, иако је програмски конституисан као посебно подручје, с посебним садржајима и облицима рада, мора се преносити како на обраду књижевног текста, тако и на граматику с правописом, која нормира правила и дефинише језичке законе.

Исто тако, обрада књижевног текста и рад на граматици и правопису књижевног језика мора укључивати и садржаје за његовање културе усменог и писаног изражавања, јер су својим већим дијелом том циљу и подређени.

Континуирано праћење, вредновање и оцјењивање знања и напредовања ученика мора бити засновано на исходима учења. Потребно је користити све облике провјеравања знања.

Приликом оцјењивања потребно је придржавати се Правилник о оцјењивању ученика у основној школи. За провјеру остварености исхода учења из садржаја Језик наставник планира по двије писмене граматичке вјежбе у полугодишту. Наставник за сваку граматичку вјежбу треба да планира по три часа, за припрему, писање и исправак граматичке вјежбе.

За провјеру усвојености исхода учења у оквиру програмских садржаја Култура изражавања наставник планира четири писмене вјежбе, за сваку вјежбу по три часа (припрема, израда и исправак).

За провјеру усвојености исхода учења из Правописа планирати по двије правописне вјежбе у току полугодишта (са по три часа за сваку вјежбу - припрема, израда и исправак).